

čas

hiti 10

20. 11.
1965



leto 11

B R A L C I !

To rubriko bomo morali ukiniti, kakor vse kaže.

In morda tudi celotno glasilo, če bo šlo tako naprej, kajti toliko dopisov dobimo, pesmi in predlogov, da je uradniški odbor čisto "paf".

Zdaj razmišljamo, ne bi morda kupili prave stroje za tiskanje pravih časopisov in razpisali konkurs za nove delovne močd, ki jih bo terjala naša velika tiskovina.

Tako mislijo eni. Drugi pa pravimo, naj bi zaradi omenjene poplave dopisov za nedoločen čas list razformirali, kajti preutrujeni smo duševno in telesno, pa bi se znal kak član uradniškega odbora opoteči in umreti nam v naročju. Vse to zaradi preutrujenosti, seveda.

Centralni komite ZMS je nagradil nekaj tovrstnih listov kot je naš. Prva nagrada je ostala v Ljubljani, druga je šla v Trst, tretja v Metliko.

Lepo.

Toda s tistimi tisočaki ne vemo kaj storiti. Iščemo predloge. Najlepše se bi nam zdelo, če bi kdo svetoval, naj si denar razdelimo mi trije med seboj, ki predstavljamo redakcijo - našo preutrujeno. Kar bi bilo vsekoli pametno glede na to, da sem prej lagal.

Nič ni dopisov, sovaščani, nič mnenj, kritik, še ogovarjanja nič. Ne bomo kupovali strojev, konkurza ne bo in tudi nismo preutrujeni, glasilo pa lahko kljub temu razpade.
Čudno, kajne?

Uredništvo

NEKAJ MALEGA O EGIPČANSKI ARHITEKTURI

(KRALJEVE GROBNICE)

Da bi lahko dojeli kaj so to egipčanski spomeniki je potrebno, da se prej seznanimo z Egiptom kot državo. Ime Egipt je grško, dočim so Egipčani imenovali svojo deželo KEMI (črna zemlja). S tem imenom so nazivali ozek pas rodovitnega sveta od Nilu v nasprotju z "Rdečo zemljo" s katero so označevali puščavsko okolje brez vsakega rastlinstva.

Staroegipčanska zgodovina se na deli poletnicah, temveč po vladarskih dinastijah in sega nazaj do 4. tisočletja pred našo ero. Male države je zedinil MENES, ki velja za ustanovitelja Egipta. Nato sledi 30 vladarskih dinastij do konca egipčanske države. Ta dolga doba egipčanske zgodovine pozna eno samo nepretrgano umetnostno kulturo, mendar jo kljub temu delimo na sledeča obdobja:

1. 7. TINITSKA doba	od 3000 - 2778	pr.n.š.
2. STARA DRŽAVA	" 2778 - 2733	"
3. SREDNJA DRŽAVA	" 2133 - 1788	"
4. NOVA DRŽAVA	" 1786 - 1085	"
5. POZNA DOBA	(za umetnost nepomembna)	

Zaradi obsežnosti teme bi se seznanili le z majhnim delom egipčanske kulture: Kraljeve grobnice, Nove države. Kralji ali tako imenovani faraoni so si začeli v Novi državi dolbsti grobnice v samotni dolini, zahodni od Teb, ki se danes imenujejo Dolina kraljev. Čeprav se posamezne grobnice med seboj razlikujejo, ne samo po velikosti, ampak tudi po obliki, imajo vse približno enoten raspored prostorov.

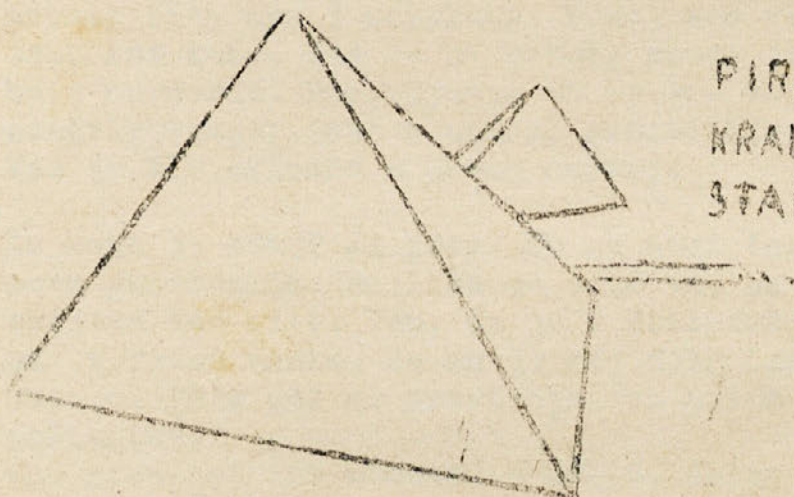
Zamislimo si, da stojimo pred hribom z majhno odprtino ob vznožju. Od enostavne vhodne odprtine, ki so jo po pograbitnih svečanostih zazidali, vodi v globino hriba navzdol sistem sestopnih hodnikov, ki imajo stopnice in klančine za spuščanje sarkofaga. Ta sistem obstoji po navadi iz treh zaporednih hodnikov, med katerimi so zopet zazidana vrata. Hoditi moramo previdno, kajti napravili so umno graditelji tudi globoke jaške, ki služijo kot pasti za morebitne vlomilce. Hodniki so lahko dolgi tudi preko 100 m. Hodniki v grobnici kraljice HAČEBSUD celo 213 m. Na koncu hodnikov je po ena ali več manjših dvoran, ki služijo kot predverje, oziroma predsoba za vstop v glavno dvorano.

Glavna dvorana, v kateri ležé nekoliko poglobljen sarkofag ima lahko kaj različne oblike. Ob bokih glavne dvorane so

stranske celice in zakladnice z grobnimi prilogami včasih neprecenljive vrednosti. Primer bogate grobnice je grobnica faraona TUTANKAMONA. Tako so kraljeve grobnice Nove države postale nedostopen sistem podzemnih hodnikov, doban, dvoran, od vrha do tal prekritih z reljefi in freskami z motivom: kraljeva dela, zmage in družinsko življenje, ter Potovanje kralja skozi grozljiv svet podzemlja.

Kraljeva grobnica je simbol, ki ponazarja pot sonca in obenem pot kralja. Tako se vladar enači s soncem, grobnica z njegovim truplom pa z nočno sončno potjo.

M. Juš



PIRAMIDE,
KRALJEVE GROBNICE
STARE DRŽAVE

IZ ANTIČNEGA SVETA

Filozof Sokrat se je sprehajal nekoga dne po atenski ulici. Nasproti mu je prišel znanec, ki se z njim ni najbolje razumel. Človek se postavi predenj in reče: "Jaz se bežaku nikoli ne umaknem!"

"Jaz pa vedno," pravi modrec, "se ogne in gre svojo pot."

IZ „SMEN STOLETIJ“

ČAS HITI ! Ali se je avtor tega imena zavedal, da čas res hiti, pa še kako hiti. Samo tega ne ve, ali je bilo lepše prej, ko ni tako hitel, ali zdaj, ko moraj loviti vse s filmsko naglico.

Ko sem bila stara 14let, sem vprašala mamo, če gre čas vedno tako počasi. Odgovorila mi je, da samo do dvanaajstega leta, potem pa da ne bom vedela, kdaj se bom postarala. Nekaj let pozneje ni bil čas več tako enolik, a še vedno počasen. Bila sem vajejka. Čakam, da grem na pošto; šečinja hiti s pisanjem in vpraša, koliko je ura. Pogledam, enajst. Od začudenja ji nisem odgovorila. Po mojem bi morala biti ura 3 popoldne. Komaj sem verjela, da je prav tako kot kaže, čas še ni hitel. Potem je postajalo vse bolj normalno. Doživljanje in vtisi- vsega dovolj za prežvekovanje; tuđi družina, gospodinjtvo in delo. Vse je šlo skladno s časom naprej.

In kako je zdaj? Je prav? To je novi čas in v takem raste nova generacija. Razlika je samo ta, da njej že od vsega začetka čas hiti. Vem, da je v šoli težje kot kdaj prej, pa vprašam vnuka, če mu je kaj dolg čas med letom, ob učenju. "Kje pa!" mi pravi "to vse hitro mine, šola in počitnice."

Eno prednost ima mladost - dolgo, dolgo se ne zaveda, da je treba čas loviti, zato se čostikrat sliši- da sem še enkrat mlad. Pa tu se ne da nič spremeniti.

Pomlad in mladost- vse hitro mine; življenje naše se prilagaja vsem štirim letnim časom. Poletne nevihte, jesen- pridnemu tuđi bogata; le zina, oh, zina, ta pa ne prija nikomur. Preveč sponinja na čas, ko.... no pa zakaj bi bil slab konec, tisti tikec bono slej ali prej vsi dobili v roke in kaj nas bi plašilo ta zadnja postaja.

NOČ STRANOV

Moj oče dela krste.

In kot takšen je dobil nekega dne pred več leti naslednje naročilo:

Narediti lepo krsto, okinčeno po vseh predpisih, s križi in angelci, ki naj bodo pokojniku v prijetno družbo. In moj stari se je lotil dela. Može, ki so krsto naročili, so bili iz Grabrovca, vasi nedaleč od našega mesta. Rekli so, da bi bilo dobro, če bo gotova še isti dan. Bila je sobota; na kar je moj stari rekel, naj pridejo potemtakem ob enajstih zvečer po njo, prej da je ne more narediti.

Možakarji so res prišli ob določeni uri, bili so štirje, si oprtali krsto in krenili, svetleč si po poti z orjaško laterno. V nedeljo dopoldne se je o tem pripovedovalo, kajti, naj povem:

Na pol poti do cilja je majhen gozd, ki ga cesta seka kakor svinčnik, potisnjen poprek v krtačo. Takoj za gozdičem se dviguje strm klanec, kajti Grabrovec je vas na hribu. Možem je utrujenost zlezla v kosti, posebno zatir, ker so bili malce v rožicah. Odločili so se, da opuste ta posel, ravno ko so bili sredi gozda. Vzeli so krsto iz ramen, jo dali kar tako na tla in odšli, češ, da jo bodo jutri izročili srečnemu lastniku. Na njo so postavili laterno, da se ne bi kdo prekopicnil čez oviro, ki je ne bi videl.

In zares, nihče se ni prekopicnil. Grabrovških žensk, ki so sicer radi hodile k rani nedeljski maši, tistega jutra ni bilo.

H.Z.

Sv. Pust

Že od nekdaj imajo metliški gadi in belouške svoj največji praznik v letu na pustni torek, ali kakor ga zadnji čas imenujemo - sv. Pust. V dokaz temu naj navedem sledečo zgodovino:

Nekoč je vprašal učitelj v šoli čevljarskega vajenca: "Francelj, kateri praznik je največji v letu?" Francelj odgovori kot iz puške: "Sv. Pust!". "Kako to?" vpraša učitelj začudeno. "Veste, gospod učitelj, za Božič in Veliko noč moramo vedno najbolj trdo delati, za sv. Pusta pa imamo tri dni prosto!" se možato odreže Francelj.

Da, res je! Pustni torek je za metliške gade in belouške velik praznik. In tako so se tudi letos odločili metliški gadi in belouške, da po štirih letih spanja prilezejo iz svojih lukenj in se na dan sv. Pusta zopet predstavijo pred našim občinstvom. Letošnji praznik sv. Pusta pa je toliko bolj pomemben zato, ker ravno našim gadom in belouškam pripada ta čast, da ta karneval, ki ga bodo priredili, nekakšen uvod v razne slavnostne in prireditvene dneve, ki se bodo še vrstili tekom celega leta v okviru proslavljanja 600-letnica gadjega mesta Metlike. Priprave za ta naš gadji nastop so že v teku. Na prihodnjem masovnem zboru vseh gadov in beloušk bomo še bolj natanko zvedeli, kd kod so prišle te priprave in kakšne morebitne zapreke nan stojе na poti.

Ker so stari gadi in belouške že precej obnemogli (enin se že najejo zobje, drugi je od sanega revmatizma zvit kot paragraf), je vrsta na vas mladih gadih in belouških, da sledite tradiciji vaših prednikov. Škoda bi bilo, da se ta lepi običaj zatre. Vsako leto je ob tej priliki najglavnejša dobra volja in pa seveda nekaj truda. Vse ostalo se še nekako iztakne ali izvrti, kot pravino.

Zato še enkrat mladi gadi in belouške: pristopite še letos pri sanih pripravah, posebno pa zadnje dni pred praznikom čim bližje starejšim gadom, ter pomagajte s

svojim delom za čimboljšo izvedbo programa, ker le na ta način si boste pridobili iskušnje za bodoča leta, ko bodo stari gadi že do kraja obnemogli in bo njihov dosedanji trud najbolj poplačan s tem, če bodo ugotovili, da so pustili za seboj ravno takšen gadji zarod, kot so bili oni sami nekda.

Kopaševič l.r.



ŽIVLJENJE

Danes je res čuden dan, ne vem, a tako je. Dolg čas se vali iz vsakega posameznika, iz vsake hiše, veže. Blodim. Ne vem kam bi. Gostilniška soba, hotel, klub?

Zakajena soba, gramofon kriči na vse kriplje, razjarjene osebe skačejo, se zvijajo v ritmu in skušajo pomagati pevcu. Derejo se, odpirajo gobce, goile in počobno. Nekaj puhlega je v tem, v teh ljudeh, nekaj, kar ne morem razumeti. Uživajo, če jih gledaš, če jih opazuješ. Mislijo, da jih občuduješ! Kaj še! Tečni so mi Poglej jo... Kadi Ne ve, kako bi stala, da bi izgledala boljša, bolj dražesna, razjarjena!.. Misli samo na nekaj, a še to z nekim praznirom, z neko naveličanostjo... A kaj hoče... On se stiska k njej, je srečen, če jo lahko prime za roko... Ona trpi, misli na nekaj tretjega, morda na kopanje, sankanje... Kaj ne vidiš, da te ne trpi, da ji je nerodno? Si slep ali neumen? Najbrž drugo, pripaljenih je več. Vsekakor!

Sam na cesti. Ne morem pozabiti obrazov, ki so premikali trupla po mračni, potni sobi, metali noge na vse strani. Avto! Prasica, vsaj blenda! bi!...

Ostali so v hotelu, kvartajo, se pulijo za tiste dinarje... Eni imajo namesto oči tisočake, namesto srca pa pettisočake. Hrbtenice so jim zvite, vsega so siti. Tudi samega SEBE. Ne vedo, kaj bi počeli, kam bi gledali, kaj govorili... Dober večer! Zdravo! Tudi tega imam v želodcu. Hihavec! Oblizal bi ti škorenj, če bi vedel, da mu lahko koristiš, te vgriznajo v stegno v obratnem primeru. Gnusi se mi... tudi ona... Ne maram je, pa druga, tretja... VSI! Denar in spet denar! Samo to!

K.A.

ZADOŠČENJE

Znanci mnogi že pred mano
so odšli pod zeleno rušo, lah,
po njih stopinjah a prerano
hodim jaz, pa ni me strah.
Iz mrakov temnih prebujenja
z ljudni sem našel kvišku vzpone,
a rahel le objem življenja
že v zarji ni večerni tone.
Jaz sem le za en čas
ti si le za en čas,
no sprevedi srečno.
A ljudstvo, ki ima svež obraz
le njemu ni nerjen čas,
živelo bo večno.

BOLNIŠKIM SESTRAM

Telo krepko, duša mlada,
jaz želim vam vedno naj
se izpolni vsaka želja, nada
in vedno cvete v srcu naj.

Kdor pesnik ni a peti hoče, le s težavo
kali za svoje pesni najde
kakor otrošeno v suho travo
tam sivo zrno ajde.

Ranuta Rudolf

NEKAJ ROŽIC IZ STARE METLIKE

Krojač Nemanič Franc, vulgo Frantutek je bil možakar, ki je svojim lažem še sam verjel. Otroci pa tudi, včasih.

Lastni njegov maček mu je kradel piščance in jim zavijal vratove. Pa se je Frantutek jezil nad njim, vendar ga ubiti ni mogel. Ustavil se je neki dan pred dvema fantinoma in jima rekel:

"Ubil sem ga, mačka, ki mi je piščance uničeval. Sem ga le enkrat!"

Ni še izrekel, glej ga njegovega mačka, čez cesto jo maha. Fanta poskočita:

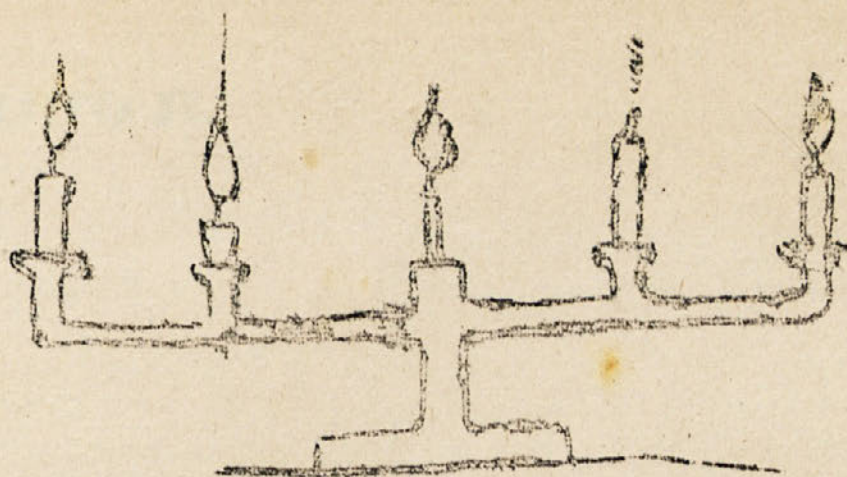
"Lejte gospod Nemanič, ali ne gre tam vaš maček?"

"Ou," pravi gospod Nemanič "...ti sveča, zdaj sem se pa zlagal."

Če se je kateri od potomcev strega Guština po nerodnosti ali od igravosti zrušil po stopnicah mu je navadno zavpil:

"Ali nimaš angela varuha?" nato ga je potegnil nazaj na "Gank" in ga za naneček vrgel kar od tam na gnojišče.





Dva stara Metličana sta šla kropit ženo tretjega starega Metličana.

Wdovec se je zahvaljeval za izraze sožalja, si brisal solze, nato se je zazrl v pokojnico, ležečo med svečami in rožami, ter radovednimi babnicami in se globoko zamislil.

Pa je rekel:

"O, koliko boljše bi bilo, da ni ona umrla, ampak jaz."

Prijatelj ga je prijel za laket in s stisnjenim grlom zajec-ljal:

"Stokrat, stokrat boljše. A kaj čemo!"

- . -

Vozil je stari Guštin buče iz sosedove njive, vzrhan voz jih je bilo. Na vrh te gomile pa je posedel sosedo, bilo je malce nevarno, peš pa le ni rabila ita. Vozil je Guštin hitro in hitreje in priganjal, dokler se ni zadelo kolo ob kamen in so šle okrogle buče z žensko vred navzdol po travnatem bregu. Plaz se je ustavil v grapi.

Voznik je skočil iz voza pa kričal: "Lej ga hudiča, zakaj se nisi držala, babnica!"

- . -

Ta isti ddeek je pri maši nekoč, ko je proš po pridigi predlagal, da bi zmolili en očenaš za papeža dejal, da ga je slišalo pol cerkve: "Jaz ne!"